

bio ZOEKT BOER

een gezamenlijk initiatief van Boerenbond, ABS en BioForum

Omschakelen naar biologische productie, varkenshouderij

Inleiding

De gangbare varkenshouderij is de voorbije jaren intensiever geworden en de schaal werd groter. Niet alle bedrijven kunnen of willen die weg inslaan. Voor hen kan de omschakeling naar de biologische varkenshouderij een optie zijn. De voorbije jaren steeg het aantal biovarkenshouders in Vlaanderen significant. Gelukkig groeit ook de marktvraag naar biologisch varkensvlees jaarlijks. Omschakelen vergt heel wat inspanningen, vooral op het vlak van de omgang en de verzorging van de dieren, aanpassingen aan de infrastructuur en het voorzien van een uitloop. Van

**Omschakelen
naar biologische
varkenshouderij**

Het voeder dat je aan biologische varkens verstrekt, moet biologisch zijn. De meeste biologische varkenshouders kopen het merendeel van hun voeder bij diervoederbedrijven.

doorslaggevend belang is dat je als landbouwer inzicht hebt in de principes van de biologische landbouw die schuilgaan achter de normen en de wetgeving. In deze brochure vind je de grote lijnen en de belangrijkste aandachtspunten.

Teelttechniek

Voeder

Het voeder dat je verstrekt, moet biologisch zijn. De meeste biologische varkenshouders kopen het merendeel van hun voeder bij diervoederbedrijven. Biovoeder is al snel tweemaal zo duur als gangbaar voeder en vormt dus een grote kostenpost. De voederconversie ligt rond de 2,8 tot 3,2. De biologische varkenshouder kan uiteraard ook deels in het eigen voeder voorzien. Hou er dan wel rekening mee dat je tijdig de gronden moet omschakelen om te voldoen aan de wettelijke vereisten in de bioverordening. De varkens moeten kunnen beschikken over ruwvoerders (vers, gedroogd of ingekuild) als aanvulling op het dagrantsoen.

Biologische bijproducten die als restproduct vrijkomen bij de productie van biologische voedingsmiddelen, zoals wei en pulp, kan je goed toepassen in de rantsoenen van alle categorieën van biologische varkens. Vanuit het oogpunt van kostenbesparing biedt de investering in een brijvoerinstallatie perspectieven. Bovendien kan je met zo'n installatie granen die je zelf teelde, eigen afval en bijvoorbeeld aardappels verwerken in het rantsoen.

Mestafzet

Een biovarkenshouder moet aantonen dat hij de mest afzet op gronden die biologisch uitgebraat worden, met een bemesting van maximaal 170 kg N per ha. Uit bemestingsoogpunt moeten we vaststellen dat de samenstelling van varkensmest niet ideaal is, want hij bevat duidelijk meer fosfor dan de behoeften in de plantaardige productie. Mest van herkauwers is een betere basismeststof, omdat de stikstof-fosforverhouding daar gunstiger is. Wie zelf geen biologische gronden heeft, zal de mest moeten afzetten bij een collega-bioboer. Hierdoor kan tussen een varkenshouder en akkerbouwer een samenwerking ontstaan voor de uitwisseling van mest en voeders of stro. In de praktijk blijkt dat wel niet altijd evident te zijn. Daarom is het zeer belangrijk om vooraf goed te weten waar je het mestoverschot zult kunnen afzetten. Transport op lange afstand is financieel niet interessant, aangezien het om behoorlijke volumes stalmest kan gaan. De mest laten verwerken is duur en praktisch gezien moeilijk haalbaar, omdat hij gescheiden moet blijven van gangbare mest en het eindproduct afgezet moet worden op biologische gronden.

Huisvesting en diergezondheid

Een gemiddeld biologisch varkensbedrijf is een gesloten bedrijf met zo'n 70 tot 100 zeugen. In het verleden werd er meestal gekozen voor een gesloten bedrijf, maar stilaan zien we ook specialisaties in zeugen of vleesvarkens, al dan niet met een een-op-eenrelatie tussen de bedrijven. Wanneer je omschakelt naar de biologische varkenshouderij moet de indeling van je stallen grondig wijzigen. Er is meer ruimte per dier in de stal en er moet altijd een uitloop zijn. De financiële inspanning die hiervoor nodig is, is niet te onderschatten. De dieren moeten toegang hebben tot een binnen- en buitenruimte. Maximaal de helft van de binnenruimte mag bestaan uit roosters. De minimumoppervlaktes zijn wettelijk vastgelegd en groeien mee met het levend gewicht van het dier. Je vindt meer details in de wetteksten op de website van het departement Landbouw en Visserij of in de brochure 'Bio en de Wet', op de website van BioForum. Binnen moet de ligruimte voorzien zijn van strooisel, wat de biologische varkenshouderij arbeidsintensiever maakt. De buitenruimte (uitloop) mag verhard zijn. Ze mag maximaal voor 50% uit roosters bestaan en maximaal 50% overdekt zijn. Zeugen hebben meestal wel nog een weide ter beschikking, eventueel met een poel, wat de diergezondheid ten goede komt. Soms worden de varkens ook vrij extensief gehouden volgens een outdoorsysteem, zoals we dat kennen in Wallonië en Groot-Brittannië. Zogenaamde piglo's vormen schuilhokken op de weide. Om dit systeem toe te passen is er vrij veel grond nodig, want je moet voldoende kunnen roteren zodat de begroeiing de nodige tijd krijgt om af en toe te herstellen (afhankelijk van de grondsoort). In de biologische varkenshouderij staat ziektepreventie voorop. Die wordt gerealiseerd door het gebruik van robuuste rassen en een omgeving voor de varkens waarin ze zo veel mogelijk hun natuurlijke gedrag kunnen uitoefenen. Stressbestendige dieren met een goed beenwerk, goede moedereigenschappen, een sociaal karakter enzovoort zijn belangrijk. Hoogwaardig voeder voorziet in een evenwichtig rantsoen. De varkenshouder streeft naar optimale praktijken, met een volwaardige huisvesting, onder goede hygiënische omstandigheden. De beperking van de bezettingsgraad moet zorgen voor voldoende bewegingsruimte en zo weinig mogelijk stress van de dieren. Behandelingen met antibiotica en allopathische middelen zijn beperkt toegelaten (maximaal drie per jaar bij zeugen en één per vleesvarken). Ze moeten gebeuren onder de verantwoordelijkheid van een dierenarts gebeuren en moeten geregis-

© BIDA/RICOLUYT

De minimumoppervlaktes voor binnen- en buitenruimtes zijn wettelijk vastgelegd. Binnen moet de ligruimte voorzien zijn van strooisel.

**Omschakelen
naar biologische
varkenshouderij**

treerd worden in het veeboek voor het controleorganisme.

Je mag niet routinematig de tanden knippen of staarten couperen. Fysieke castratie is toegestaan om de kwaliteit van de varkensvleesproducten te handhaven, maar moet altijd verdoofd gebeuren. Preventief spuiten van ijzer en behandeling van parasieten mag alleen op advies van de veearts. In de praktijk wordt humus ter beschikking gesteld van de biggen om ijzertekort te voorkomen. Voor de fokkerij is natuurlijke dekking de basis, maar ki wordt wel toegestaan. Het gebruik van hormonen of soortgelijke stoffen voor het controleren van de reproductie of voor andere doeleinden (zoals het opwekken of synchroniseren van de bronst) is niet toegelaten.

Omschakeling

De uitloop ondergaat een omschakeling van één jaar, ongeacht of die uitloop verhard of onverhard is. De uitloop (verhard of

onverhard) moet omschakeld zijn op het moment dat je de varkens aanmeldt voor omschakeling. De omschakeling van de varkens duurt zes maanden. De biggen die geboren worden uit de zeugen tijdens de zes maanden van de omschakeling worden biologisch nadat ze een eigen omschakeltermijn van zes maanden doorlopen hebben. De biggen die geboren worden na de zes maanden van de omschakeling van de dierlijke productie zijn biologische biggen. Wie alleen vleesvarkens afmest, moet biologische biggen aankopen. Indien je nog andere takken hebt, kan je die gangbaar houden indien je dat wenst. Je mag wel niet tegelijkertijd biologische en gangbare varkens houden op jouw bedrijf (verbod op parallele productie).

Afzet

De markt voor biovarkensvlees is een kleine gespecialiseerde markt, die langzaam groeit. De prijzen zijn behoorlijk stabiel en garanderen een voldoende rentabiliteit, al heeft een kleine markt natuurlijk het nadeel dat ze snel verstoord kan raken. Het aantal produ-

De buitenruimte (uitloop) mag verhard zijn. Ze mag maximaal voor 50% uit roosters bestaan en maximaal 50% overdekt zijn.

centen in België is beperkt. Andere West-Europese landen, zoals Nederland, lopen voorop in het aantal biologische varkenshouders. Hun afzetstructuren zijn goed georganiseerd en gericht op export. Bij ons verloopt de afzet via PQA (Porc Qualité Ardenne), Van Gool, Westvlees, Meatfriends en Biovar. Het product is doorgaans bestemd voor de binnenlandse markt. Een beperkt aantal kwekers zet een deel van zijn product rechtstreeks af aan particulieren via vleespakketten of een hoevewinkel.

Onderzoek

Het CCBT, het Coördinatiecentrum voor Praktijkonderzoek in de Biologische Teelt, verbindt de Vlaamse proefcentra en de sector. Op de website kan je als boer gemakkelijk informatie vinden over de nieuwste technieken en de resultaten van proeven gericht op biolandbouw. Het CCBT verspreidt op regelmatige basis ook een nieuwsbrief. Meer info op www.ccbt.be

Bio zoekt Boer

Informeert en adviseert over omschakelen naar de biologische productie.

Sander Van Haver

G 0470 26 66 60
sander.van.haver@biozoektboer.be

Bart Thoelen

G 0474 49 61 36
bart.thoelen@biozoektboer.be

Ignace Deroo

G 0478 42 46 35
ignace.deroo@boerenbond.be

Bio zoekt Keten

Informeert over de marktkansen en afzetkanalen voor biologische producten.

Paul Verbeke

T 03 286 92 68
paul.verbeke@bioforum.be

**Omschakelen
naar biologische
varkenshouderij**

© BIOVAR/COLRUYT

bio ZOEKT
BOER

een gezamenlijk
initiatief van
Boerenbond, ABS
en BioForum

Diestsevest 40, 3000 Leuven
info@biozoektboer.be - facebook.com/biozoektboer
www.biozoektboer.be

bio ZOEKT
KETEN

EEN PROJECT VAN BIOFORUM VLAANDEREN
IN SAMENWERKING MET ALGEMEEN BOERENSYNDICAAT EN BOERENBOND

Regine Beerplein 1 bus E305, 2018 Antwerpen
www.biozoektketen.be

Vlaanderen
verbeelding werkt

Het project wordt financieel gesteund
door de Vlaamse Overheid